

Sygn. akt III AUa 1555/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 września 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący: SSA Anna Szczepaniak-Cicha

Sędziowie: SSA Iwona Szybka

SSA Joanna Baranowska (spr.)

Protokolant: st. sekr. sąd. Patrycja Stasiak

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 9 września 2015 r. w Ł.

sprawy **L. C.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w O.**

o emeryturę

na skutek apelacji L. C.

od wyroku Sądu Okręgowego w Kaliszu

z dnia 10 października 2014 r. sygn. akt V U 376/14

oddala apelację.

Sygn. akt III AUa 1555/14

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 12 marca 2014r., którą uchylono decyzję z dnia 28 stycznia 2014r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. odmówił L. C. prawa do emerytury dla pracowników zatrudnionych w warunkach szczególnych argumentując, że wnioskodawca nie udowodnił 15 letniego okresu takiej pracy. Do okresu pracy wykonywanej w warunkach szczególnych organ rentowy nie uwzględnił okresu zatrudnienia od dnia 10.07.1992r. do 31.12.1998r. w Miejskim Przedsiębiorstwie (...) w K. argumentując, że płatnik składek wskazał, że stanowisko jakie zajmował zainteresowany wykazane zostało w części C zarządzenia resortowego, natomiast stanowiska tam wykazane uprawniały jedynie do dodatku za pracę w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, a nie obniżonego wieku emerytalnego uprawniającego do wcześniejszego przejścia na emeryturę.

W odwołaniach od obu decyzji wnioskodawca podniósł, że pomijając uchybienia formalno - prawne dokumentów jakimi się posłużył jego praca w warunkach szczególnych może być dowodzona innymi środkami dowodowymi, w tym zeznaniami wskazanych świadków.

Organ rentowy wniósł o oddalenie obu odwołań, sprawy zostały połączone do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia (art. 219 k.p.c.).

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 10 października 2014r. w sprawie sygn. akt VU 376/14 Sąd Okręgowy w Kaliszu oddalił odwołanie od decyzji z dnia 12 marca 2014r. i umorzył postępowanie w pozostałym zakresie.

Powyższe rozstrzygnięcie zapadło na tle następująco ustalonego przez Sąd pierwszej instancji stanu faktycznego:

L. C. urodził się 13.09.1953r. Na dzień 01.01. 1999r. wylegitymował się łącznym stażem pracy w wymiarze 25 lat, 5 m-cy i 13 dni. Nie jest członkiem OFE. Organ rentowy przyjął za wykazane, że na dzień 01.01.1999r. legitymuje się stażem pracy wykonywanej w warunkach szczególnych w wymiarze 12 lat, 4 m-cy i 9 dni. Za udowodniony uznał okres pracy świadczonej od dnia 01.03.1980r. do dnia 09.07. 1992r. na rzecz Miejskiego Zarządu Budynków Mieszkalnych w K. udokumentowany świadectwem wykonywania prac w szczególnych warunkach z dnia 22.07.2013r. Do dnia 09.07.1992r. był L. C. pracownikiem Przedsiębiorstwa (...) w K.. Od dnia 10.07.1992r. stał się zaś pracownikiem Miejskiego Przedsiębiorstwa (...) Sp.z o.o. w K.. Zawartą w tym dniu umową o pracę powierzono mu stanowisko majstra. Do pracy w tym zakładzie przeszedł na zasadzie porozumienia stron między zakładami . Z zakresu obowiązków, uprawnień i odpowiedzialności L. C. z dnia 07.10.1992r., jako majstra wynika, że był obowiązany m.in. do "kierowania przydzielonymi brygadami roboczymi dla efektywnego wykorzystania czasu poprzez rozdział zadań, zorganizowanie dostaw materiałów i sprzętu na miejsce budowy". Od dnia 27.02.1998r. L. C. został kierownikiem grupy budowlanej. Nadal był zobowiązany m.in. do organizacji pracy brygad. W świadectwie pracy z dnia 25.11.1999r., Miejskie Przedsiębiorstwo (...) podało, że był zatrudniony od dnia 10.07.1992r. do dnia 25.11. 1999r. i pracował na stanowisku majstra, a od dnia 01.03.1998r. kierownika grupy budowlanej. Zakład sporządził również świadectwo (bez daty), w którym wskazał, że w okresie od 10.07.1992r. do dnia 25.11. 1999r. L. C." stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace kierując i nadzorując bezpośrednio brygadami roboczymi na budowach prowadzonych przez (...) Sp.z.o.o. w K., na stanowisku majster oraz kierownik grupy budowlanej wymienionym w wykazie, część III, poz. 4 stanowiącym załącznik Nr 1 do zarządzenia nr 11 Ministra Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa z dnia 26.08.1988r. w sprawie wykazu stanowisk pracy w budownictwie, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze uprawniające do wzrostu emerytury (Dz.Urz. nr 1, poz. 5)". W Miejskim Przedsiębiorstwie (...) Sp. z.o.o. w K. pracowało około 80 osób. Firma zajmowała się robotami ogólnobudowlanymi, remontowymi. Bywało, że praca odbywała się równocześnie w kilku, a nawet kilkunastu punktach miasta K. L. C. jako majster, a pod koniec zatrudnienia kierownik grupy budowlanej, kierował pracą brygad murarskich, brukarskich, ale podlegali mu również dekarze i stolarze. Był bezpośrednim przełożonym pracowników brygad, albowiem nie kierowali nimi brygadziści. Nadzorował prace remontowe, prowadzone w szczególności w budownictwie mieszkaniowym. Chociaż był bezpośrednio odpowiedzialny za terminowość i jakość robót podległych mu pracowników, nie przebywał z nim stale w miejscu powadzonych prac. Realizowano je bowiem, i to jednocześnie, w kilku miejscach.

Sąd Okręgowy podkreślił, że ustalenia faktyczne są bezsporne co do tego, że L. C. w spornym okresie czasu wykonywał prace na stanowisku majstra i kierownika grupy budowlanej, które polegały na organizacji i nadzorze pracy murarzy, brukarzy, dekarzy, ale również stolarzy, wykonujących prace remontowe - ogólnobudowlane. W takich okolicznościach Sąd Okręgowy zważył, że L. C. dochodzi prawa do emerytury z art. 184 ust. 1 ustawy z dnia 17.12.1998r. " o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych" (Dz.U. z roku 2009, Nr 153, poz. 1227, ze zm.). Zgodnie z jego brzmieniem i w związku z art. 32 ustawy oraz treścią przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07.02.1983r. " w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze" (Dz.U. nr 8, poz. 43, ze zm.), ubezpieczonemu mężczyźnie, urodzonemu po dniu 31.12.1948r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku 60 lat, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy (01.01. 1999r.) osiągnął okres zatrudnienia w szczególnych warunkach w wymiarze minimum 15 lat i legitymuje się okresem składkowym i nieskładkowym w rozmiarze minimum lat 25. Emerytura ta przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego, albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w OFE, za pośrednictwem ZUS, na dochody budżetu państwa oraz rozwiązania stosunku pracy - w przypadku ubezpieczonego będącego pracownikiem, przy czym ostatni z tych warunków obowiązywał do dnia 31.12.2012r. Za zatrudnionych w warunkach szczególnych uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia. (art. 32 ust. 2 " ustawy emerytalnej "). Prace w szczególnych warunkach zostały wymienione w wykazie A przywołanego wyżej rozporządzenia. Stanowiska pracy zaś, na których była ona wykonywana, winny być, po myśli przepisu § 1 ust. 2 rozporządzenia z roku 1983, wskazane w przepisach wydanych przez właściwych ministrów, kierowników urzędów centralnych oraz centralne

związki spółdzielcze w porozumieniu z Ministrem Pracy, Płac i Spraw Socjalnych, dla podległych i nadzorowanych przez nich zakładów. Okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych wyżej, są okresy, w których praca w szczególnych warunkach jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. Okresy te stwierdza zakład pracy na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów resortowych, lub w świadectwie pracy (§ 2 rozporządzenia z roku 1983) i § 21 ust. 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07.02.1983r. " w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno- rentowe i zasad wypłaty tych świadczeń" (Dz.U. Nr 10, poz. 49, ze zm.).

Sąd Okręgowy podniósł, że odwołujący za sporny okres wylegitymował się dokumentem, który miał dowodzić, że wykonywał prace w warunkach szczególnych i w istocie braku natury formalno - prawnej tego dokumentu pozostają na wynik niniejszego sporu bez znaczenia o tyle, o ile zgodnie z utrwaloną linią orzecznictwa sądowego, w sprawach takich jak przedmiotowa, na etapie sądowego postępowania odwoławczego, nie obowiązują reguły dowodowe. Wnioskodawca może zatem przed sądem dowodzić okresy pracy w warunkach szczególnych za pomocą wszelkich dopuszczalnych procedurą cywilną środków dowodowych (patrz m.in. uchwała SN z dnia 21.09. 1984r., III UZP 998/84, LEX Polonica nr 321128). Nie muszą to być więc dokumenty i to wystawione w sposób z nimi korespondujący. Sąd Okręgowy wskazał na linię orzeczniczą sądów, zgodnie z którą, dla oceny, czy pracownik pracował w szczególnych warunkach, nie ma istotnego znaczenia nazwa zajmowanego przez niego stanowiska, tylko rodzaj powierzony mu pracy (patrz min. wyrok SN z dnia 01.06.2010r., II UK 21/10, LEX nr 619638). Praca na stanowisku majstra, czy kierownika grupy budowlanej, może być kwalifikowana jako praca wykonywana w warunkach szczególnych uprawniająca do przejścia na emeryturę w obniżonym wieku tylko wówczas, kiedy można ją zakwalifikować do tych - opisanych w dziale XIV poz. 25 załącznika A do rozporządzenia a roku 1983. Wymienia się tam prace polegające na kontroli międzyoperacyjnej, kontroli jakości produkcji i usług oraz dozór inżyniersko - techniczny na oddziałach, wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie. Oznacza to, że zakwalifikowanie pracy wnioskodawcy na stanowisku majstra i kierownika, jako dozoru inżyniersko - technicznego, wymagało ustalenia, jakie prace wykonywali podlegli mu pracownicy. Warunkiem jest pozytywne stwierdzenie, że jako podstawowe wykonywali oni prace wymienione w wykazie. Dopiero wówczas można ocenić czy określona kontrola, bądź dozór, stanowiły pracę w warunkach szczególnych, przy czym łącznikiem jest narażenie ubezpieczonego na czynniki istniejące na stanowiskach pracy podwładnych, zatrudnionych w warunkach szczególnych. Również więc od kontrolującego, czy dozoruującego wymaga się aby praca taka była wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy na danym stanowisku (vide : wyrok SN z dnia 04.11.2008, I UK 111108LEX 741095). Tymczasem jak ustalono, praca L. C. nie polegała na stałym nadzorze nad pracownikami, którzy jako podstawowe, wykonywali prace w warunkach szczególnych. Nie były to prace specjalistyczne. Miały one charakter ogólnobudowlany. Prace ogólno-murarskie, a te w szczególności nadzorował zainteresowany, nie należą do prac wykonywanych w warunkach szczególnych. Kwalifikuje się je w taki sposób przy spełnieniu dodatkowych warunków (wysokość, czy głębokość prowadzonych robót). Nie są też takimi pracami prace ogólno-stolarskie. Są zaś nimi prace brukarzy, czy dekarzy, ale takich - L. C. nie nadzorował. Jeśli występowały, to nie miały podstawowego, dominującego wobec prac pozostałych charakteru. Odwołujący nie przebywał też stale z podległymi mu pracownikami, albowiem odpowiadał za prace prowadzone w różnych miejscach.

Sąd Okręgowy umorzył postępowanie w części dotyczącej odwołania od decyzji uchylonej, albowiem orzekanie w tym zakresie stało się zbędne (art. 355 § 1 k.p.c.).

Apelację od powyższego orzeczenia wywiódł wnioskodawca wnosząc o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez orzeczenie, iż przysługuje mu prawo do emerytury z jednoczesnym ustaleniem, iż w okresie od dnia 10 lipca 1992 roku do dnia 31 grudnia 1998 roku wykonywał pracę w szczególnych warunkach zgodnie z ustawą emerytalną oraz przepisami wykonawczymi do niej odnośnie zatrudnionych w szczególnych warunkach ewentualnie o uchylenie zaskarżonego orzeczenia oraz przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania do Sądu Okręgowego.

W uzupełnieniu apelacji pełnomocnik odwołującego wskazał na zarzut naruszenia prawa procesowego, a mianowicie art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dokonanie oceny dowodu z zeznań świadków oraz zeznań odwołującego się L. C. bez wszechstronnego rozważenia pozostałego zebranego w sprawie materiału dowodowego, w szczególności świadectw

wykonywanej pracy, co skutkowało przyjęciem, że dowody te nie potwierdziły jednoznacznie, że świadczył on pracę w warunkach szczególnych w pełnym wymiarze czasu - a w konsekwencji doprowadziło to do błędu w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę rozstrzygnięcia i miało istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy. Podniósł nadto naruszenie prawa materialnego a mianowicie art. 32 § 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych tj. z dnia 15 października 2013 r. (Dz.U. z 2013 r. poz. 1440) poprzez przyjęcie, iż L. C. nie pracował w warunkach szczególnych.

W konkluzji apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku oraz poprzedzającej go decyzji organu rentowego i przyznanie L. C. prawa do emerytury.

Sąd Apelacyjny w Łodzi zważył, co następuje:

Apelacja jest bezzasadna i jako taka podlegała oddaleniu. Sąd pierwszej instancji przeprowadził właściwe postępowanie dowodowe, dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych, które Sąd Apelacyjny podziela i przyjmuje za własne, zatem nie zachodzi potrzeba ich szczegółowego ponownego przytaczania. Właściwa i wyczerpująca jest także subsumcja.

W rozpoznawanej sprawie podstawę prawną dochodzonej przez ubezpieczonego emerytury stanowi przepis art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 1440 z późn. zm.). Zgodnie z treścią ust. 1, ubezpieczonym urodzonym po dacie 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn oraz okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27. Zgodnie z brzmieniem ust. 2 tego przepisu emerytura, o której mowa w ust. 1, przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa. Przepis ten, jak wynika z jego literalnego brzmienia, stanowi samoistną podstawę nabycia prawa do emerytury, a odwołanie do art. 32 ustawy, dotyczy tylko wieku emerytalnego (por. uchwałę z dnia 8 lutego 2007 r., II UZP 14/06, OSNP 2007 nr 13-14, poz. 199, wyrok dnia 18 lipca 2007 r., I UK 62/07, OSNP 2008 nr 17-18, poz. 269). Przepis art. 32 ustawy nie zawiera unormowania w zakresie wieku wymaganego do nabycia prawa do emerytury, odsyłając w tej materii do przepisów dotychczasowych (art. 32 ust. 4), zastosowanie znajdują przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 z późn. zm. - por. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 13 lutego 2002 r., III ZP 30/01, OSNP 2002 Nr 10, poz. 243).

Zgodnie z treścią § 2 ust. 1 tego rozporządzenia, okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. Z kolei w myśl unormowania zawartego w § 4 ust. 1 tego aktu, pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki: osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn, ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Jak wynika zatem z cytowanych przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. i ukształtowanego na ich tle orzecznictwa Sądu Najwyższego, praca w szczególnych warunkach to praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy (przez 8 godzin dziennie, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy) w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r.

Decydującą zatem rolę w analizie charakteru pracy ubezpieczonego z punktu widzenia uprawnień emerytalnych ma zatem możliwość jej zakwalifikowania pod którąś z pozycji wymienionych w wykazie A, stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych

w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Dla oceny, czy pracownik pracował w szczególnych warunkach, nie ma istotnego znaczenia nazwa zajmowanego przez niego stanowiska tylko rodzaj wykonywanej przez niego pracy, co słusznie zauważył apelujący.

W stanie faktycznym sprawy kwestią sporną było spełnienie przez wnioskodawcę warunku dotyczącego posiadania na dzień 1 stycznia 1999 r. okresu pracy w szczególnych warunkach w rozmiarze, co najmniej 15 lat.

Pozwany organ rentowy nie uznał bowiem jako pracy w szczególnych warunkach, pracy ubezpieczonego wykonywanej w okresie zatrudnienia od dnia 10.07.1992r. do 31.12.1998r. w Miejskim Przedsiębiorstwie (...) w K. argumentując, że płatnik składek wskazał, że stanowisko jakie zajmował zainteresowany wykazane zostało w części C zarządzenia resortowego, natomiast stanowiska tam wykazane uprawniały jedynie do dodatku za pracę w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, a nie obniżonego wieku emerytalnego uprawniającego do wcześniejszego przejścia na emeryturę.

Odnosząc się do zarzutów apelacji w pierwszym rzędzie zważyć należy, iż w środku odwoławczym ubezpieczonego, zastąpionego profesjonalnie, zarzutu naruszenia prawa materialnego - art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS - w ogóle nie postawiono. Apelujący zarzucił jedynie naruszenie art. 32 § 1 ustawy. Jak już wyżej wskazano przepis art. 184, jak wynika z jego literalnego brzmienia, stanowi samoistną podstawę nabycia prawa do emerytury, a odwołanie do art. 32 ustawy, dotyczy tylko wieku emerytalnego (por. uchwałę z dnia 8 lutego 2007 r., II UZP 14/06, OSNP 2007 nr 13-14, poz. 199, wyrok dnia 18 lipca 2007 r., I UK 62/07, OSNP 2008 nr 17-18, poz. 269). Przepis art. 32 ustawy nie zawiera unormowania w zakresie wieku wymaganego do nabycia prawa do emerytury, odsyłając w tej materii do przepisów dotychczasowych (art. 32 ust. 4), zastosowanie znajdują przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 z późn. zm. - por. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 13 lutego 2002 r., III ZP 30/01, OSNP 2002 Nr 10, poz. 243).

Jedyny procesowo sformułowany został zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dokonanie oceny dowodu z zeznań świadków oraz zeznań odwołującego się L. C. bez wszechstronnego rozważenia pozostałego zebranego w sprawie materiału dowodowego, w szczególności świadectw wykonywanej pracy, co skutkowało przyjęciem, że dowody te nie potwierdziły jednoznacznie, że świadczył on pracę w warunkach szczególnych w pełnym wymiarze czasu - a w konsekwencji doprowadziło to do błędu w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę rozstrzygnięcia i miało istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy.

Sąd drugiej instancji wnioskami z art. 368 § 1 pkt 5 k.p.c. nie jest jednak związany, zaś prawidłowe zastosowanie prawa materialnego bierze pod rozwagę także z urzędu.

Sąd pierwszej instancji szczegółowo ustalił stan faktyczny w zakresie obowiązków zawodowych L. C. w Miejskim Przedsiębiorstwie (...) w K. w spornym okresie i z ustaleń tych wyprowadził uprawnione wnioski. W świetle treści dokumentów oraz zeznań świadków i wnioskodawcy w czasie zatrudnienia od dnia 10.07.1992r. do 31.12.1998r. zajmował kolejno stanowisko majstra zaś od 27 lutego 1998r. kierownika grupy budowlanej. Oba stanowiska zakład pracy określił jako pracę polegającą na kierowaniu i nadzorze bezpośrednio brygadami roboczymi na budowach prowadzonych przez (...) w K. i powołał część II, poz. 4 wykazu stanowiącego załącznik Nr 1 do Zarządzenia Nr 11 Ministra Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa z dnia 26.08.1988r. w sprawie wykazu stanowisk pracy w budownictwie, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze uprawniające do wzrostu emerytury. Odwołujący twierdził, że za sporny okres wylegitymował się dokumentem, który miał dowodzić, że wykonywał prace w warunkach szczególnych ale trafnie stwierdził Sąd pierwszej instancji, że braku natury formalno - prawnej tego dokumentu pozostają na wynik niniejszego sporu bez znaczenia. Podkreślić trzeba, iż świadectwo pracy w warunkach szczególnych, jak każdy dokument prywatny w rozumieniu art. 245 k.p.c., podlega kontroli zarówno co do prawidłowości wskazanych w nim faktów, jak i co do powołanej podstawy prawnej. Sądy nie są w żaden sposób związane oceną charakteru zatrudnienia pracownika dokonaną przez pracodawcę, świadectwo wykonywania pracy w warunkach szczególnych służy celom dowodowym i podlega takiej samej ocenie, jak każdy inny

dowód. W punkcie 24 działu XIV załącznika A do rozporządzenia RM z dnia 7 lutego 1983 r. wskazano "kontrolę międzyoperacyjną, kontrolę jakości produkcji i usług oraz dozór inżynieryjno-techniczny na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie", co zasadniczo pokrywa się z kontrolą oraz dozorem w rozumieniu przywołanego zarządzenia resortowego, jednak znaczenie prawne ma kwalifikacja dokonana w powołanym rozporządzeniu, zarządzenia resortowe nie posiadają charakteru źródła prawa w rozumieniu art. 87 Konstytucji RP.

Z zeznań wnioskodawcy i zgłoszonych świadków, ocenionych przez Sąd Okręgowy zgodnie z wymogami art. 233 § 1 k.p.c. wynika, że zakres obowiązków majstra był podobny do obowiązków kierownika grupy budowlanej. Jak wynika z dokonanych ustaleń, wnioskodawca na stanowisku majstra kierował przydzielonymi brygadami roboczymi dla efektywnego wykorzystania czasu poprzez rozdział zadań, zorganizowanie dostaw materiałów i sprzętu na miejsce budowy. Jako kierownik grupy budowlanej nadal był zobowiązany m.in. do organizacji pracy brygad. Z prawidłowych ustaleń Sądu Okręgowego wynika jednoznacznie, że L. C. jako majster oraz kierownik grupy budowlanej, kierował pracą brygad murarskich, brukarskich, ale podlegali mu również dekarze i stolarze. Był bezpośrednim przełożonym pracowników brygad, ponieważ nie kierowali nimi brygadziści. Nadzorował prace remontowe, prowadzone w szczególności w budownictwie mieszkaniowym, był bezpośrednio odpowiedzialny za terminowość i jakość robót podległych mu pracowników, ale nie przebywał z nimi stale w miejscu powadzonych prac. Realizowano je bowiem, i to jednocześnie, w kilku miejscach.

Zważyć należy, że powyższe drobiazgowo ustalenia nie zostały przez apelującego zakwestionowane, jako nie mające oparcia w zgromadzonym materiale lub dokonane wskutek oceny dowodów nie odpowiadającej kryteriom art. 233 § 1 k.p.c. Konstrukcja zaskarżenia opiera się bowiem na twierdzeniu, że wszystkie te dodatkowe czynności wnioskodawcy, poza ścisłym dozorem, nie zmieniają charakteru pracy w warunkach szczególnych stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, jeśli są krótkotrwałe, a nadto osoba wykonująca dozór nie musi stale przebywać w warunkach zagrażających bezpieczeństwu. Poglądy takie wynikają z przywołanego w apelacji orzecznictwa. Co do zasady rację ma apelujący, że dozór inżynieryjno-techniczny, o którym mowa w dziale XIV poz. 24 wykazu A załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r., nie musi polegać wyłącznie na bezpośrednim nadzorowaniu pracowników wykonujących pracę w warunkach szczególnych i na nieprzerwanym przebywaniu w szkodliwym środowisku pracy, gdyż także wykonywanie innych czynności związanych z nadzorem, np. biurowo-administracyjnych, jeśli mają one ścisły związek z nadzorem, wchodzi w zakres obowiązków nadzorczych i nie są długotrwałe, nie wyłącza uznania pracy na stanowisku w dozorczo inżynieryjno-technicznym za wykonywaną stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Jednakże zapatrywania te nie są adekwatne do okoliczności sprawy niniejszej. Czym innym jest bowiem wykonywanie czynności administracyjno-biurowych integralnie związanych ze sprawowaniem dozoru inżynieryjno-technicznego, a czym innym wykonywanie w ramach zakresu obowiązków również szeregu dodatkowych czynności, nie mających związku z wykonywaniem bezpośredniego dozoru nad procesem produkcji i osobami wykonującymi pracę w szczególnych warunkach. Wykonywanie takich czynności w ramach zakresu obowiązków na danym stanowisku pracy uniemożliwia sprawowanie dozoru stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, a w konsekwencji wyłącza zaliczenie takiego okresu zatrudnienia do pracy w szczególnych warunkach (tak Sąd Najwyższy m.in. w wyroku z dnia 6 grudnia 2007 r., III UK 62/07, LEX nr 375653, w wyroku z dnia 24 września 2009 r., II UK 31/09, LEX nr 559949).

L. C. jako majster i kierownik grupy budowlanej nie sprawował osobistego dozoru nad pracą pracowników, którzy jako podstawowe wykonywali prace wymienione w wykazie A. Należy bowiem tak ocenić nadzór sprawowany nad pracownikami wykonującymi prace ogólnobudowlane i ogólnostolarskie. L. C. nie nadzorował bezpośrednio pracy brukarzy, czy dekarzy i istotnym jest również fakt, że ubezpieczony nie przebywał stale z podległymi mu pracownikami, ponieważ odpowiadał za prace prowadzone jednocześnie w różnych miejscach, do których się przemieszczał. Praca ogólnobudowlana w brygadach roboczych i praca stolarzy nie jest zresztą zaliczana do zatrudnienia na stanowiskach w warunkach szczególnych. Podobnie, gdy chodzi o pracę murarzy, tynkarzy, elektryków i innych pracowników budowlanych, którzy tylko wtedy są zaliczani do kategorii osób zatrudnionych w warunkach szczególnych, gdy pracują w głębokich wykopach lub na wysokości - i w takich warunkach musi być w znacznej części sprawowany nad nimi dozór inżynieryjno-techniczny, w znaczeniu uprawniającym do emerytury w obniżonym wieku. Ubezpieczony nie

sprawował stałego dozoru w warunkach budowy, a więc bez narażenia na działanie szkodliwych czynników związanych ze świadczeniem pracy w szczególnych warunkach.

Sumując, w pełni uprawnione jest ustalenie, że L. C. jako kierownik majster oraz kierownik grupy budowlanej w okresie od dnia 10.07.1992r. do 31.12.1998r. w Miejskim Przedsiębiorstwie (...) w K. nie pracował stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w warunkach szczególnych, co oznacza, że nie posiada wymaganego okresu 15 lat pracy w warunkach szczególnych, a więc nie wykazał spełnia spornej przesłanki nabycia prawa do emerytury, przewidzianej w art. 184 w zw. z art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Prawidłowe ustalenie stanu faktycznego determinuje właściwą subsumcję, toteż zarzut obrazy art. 32 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych nie jest trafny. W tym stanie rzeczy apelacja ubezpieczonego uległa oddaleniu, z mocy art. 385 k.p.c.

Przewodnicząca: Sędziowie: